

TEMLIAKOVÁ, D. et al.: Profesijsná andragogika. Nitra, UKF Nitra 2020. 260 s.
ISBN: 978-80-558-1561-9.

Najlepší učítelia sú tí, ktorí ukážu kde treba hľadať, ale nepovedia, čo máte vidieť.

Alexandra K. Trenfor

Profesijsná andragogika patrí k vedným disciplinám, ktoré v posledných rokoch zaznamenávajú významný rozmach. Zmeny požiadaviek na trhu práce, transformácia organizácií na agilnejšie digitálne pracoviská, virtuálne tímy, prostredie internetu, demografické starnutie a neustály tlak na inovácie v globálnej konkurencii, sú výzvami predurčujúcimi význam a naplnenie úloh profesijnej andragogiky. Cestou k udržateľnej ekonomickej prosperite je neustále zvyšovanie a rozširovanie kvalifikácie a adaptability ľudských zdrojov. Napriek uvedeným potrebám trhu a dopytu po kvalifikovaných odborníkoch je faktom, že kvantita a rozsah špecializovaných knižných zdrojov slúžiacich k výučbe študentov andragogiky sú u nás neuspokojivé. Veľké očakávania sme preto spájali s práve vydanou publikáciou, ktorá nadväzuje na práce doc. PhDr. Ivany Pirohovej, PhD. a doc. PhDr. Vladimíra Frka, CSc. Vysokoškolská učebnica zostavená kolektívom autoriek z akademickej obce a komerčnej sféry prináša celostný súhrn doposiaľ známych informácií a poznatkov, obohatený o aktuálne metódy a trendy v ďalšom profesijnom vzdelávaní dospelých. Publikácia je členená do šiestich kapitol na 260 stranách, plynule, s logickou nadväznosťou rozvádza tematiku od všeobecného ku konkrétnemu a predkladá čitateľovi kompaktný a vyvážený mix znalostí v symbióze s praxou.

V prvej časti sa autorky zameriavajú na základné pojmy spojené s pracovnou činnosťou a personalizačnými aspektmi pracovného života. Charakterizujú príslušné pojmoslovie ako je práca, pracovná činnosť, zamestnanie, remeslo, pracovné podmienky a prostredie, kariéra či etapy pracovného života. Na základe dekád narodenia interpretujú osem typov generácií, ich spoločné črty, postoje, hodnoty, behaviorálne tendencie a profesijné preferencie. Približujú dôležité fenomény spájané s pracovným životom, keďže tento tvorí najdlhšiu etapu v ekonomicky aktívnom bytí človeka ako sú zladenie pracovného a osobného života, manažment šťastia a iné. Ďalej komparujú klady a zápory práce z domu, pojednávajú o dôvodoch fluktuácie, o podmienenosti zamestnaneckej lojality, porovnávajú benefity retencie a negatíva pre organizáciu s uvedením súčasných štatistík u nás i v cudzine. Zachádzajú do oblastí diskriminácie na trhu práce a negatívnych činiteľov spojených s pracovným životom. Patria k nim workoholizmus, pro- a prekrastinácia, niksen a syndróm nudenia ale aj chronický stres spôsobujúci vyčerpanie, stratu životnej energie, odcudzenie od práce, pokles výkonu a efektivity činností. Autorky opisujú štádiá syndrómu vyhorenia a odporúčajú praktické preventívne opatrenia. Identifikujú a analyzujú vplyvy a prostredie štvrtej priemyselnej revolúcie, trendy automatizácie, digitalizácie, globalizácie, dopady týchto zmien na zamestnanosť a trh práce i predikcie s akcentom na vzdelávanie, ktoré je zárukou pracovného uplatnenia sa aj v budúcnosti.

Druhá kapitola je venovaná teórii a praxi profesijného vzdelávania dospelých. V úvode ponúka rozdelenie elementárnej terminológie, definuje celoživotné vzdelávanie, ďalšie vzdelávanie, profesijné vzdelávanie, (re)kvalifikáciu, odborné firemné vzdelávanie, vysvetľuje kvalifikačný štandard. Podkapitola 2.2 vymedzuje andragogiku ako vednú disciplínu, jej predmet, ciele. Autorky vyzdvihujú význam profesijnej andragogiky ako teórie s dosahom na prax ďalšieho vzdelávania s istotou „doživotného“ presadenia sa na trhu práce. Predstavujú teoreticko-metodologické koncepty z pohľadu renomovaných andragógov ako sú Prusáková, Perhács, Palán, Frk, Švec, Pirohová a ďalší. Analyzujú rozdielnosť ponímania konceptov profesijnej a personálnej andragogiky ako disciplín, postavenie profesijnej andragogiky v rámci vedného systému a jej vybrané vzťahy. Vymedzujú vzťahy medzi andragogikou, manažmentom ľudských zdrojov a úroveň ich spojenia, na ktorom profesijná andragogika metodologicky stavia. Vysvetľujú súvisiace pojmy ako sú personálna práca, personalistika, manažment organizácie a výkonnosti, manažment zamestnávania, jeho zložky ale aj príbuzné vedy: pracovnú psychológiu a sociológiu práce či androdidaktiku. Profesijnú andragogiku zaraďujú medzi ostatné hraničné vedné disciplíny andragogiky. V záverečnej stati predstavujú výber pracovísk, osobností a vysoko prínosných prác, tvoriacich zázemie rozvoja profesijnej andragogiky u nás i v ČR.

Nasledujúca (tretia) kapitola sa dotýka oblasti profesijného vzdelávania v pracovnom prostredí a organizačnej klímy, súbornými faktormi s eminentným pôsobením na spokojnosť a lojalitu pracovníkov v organizáciách. Modely firemnej kultúry, rôzne spájajúce prvky a systémový prístup k vzdelávaniu účinne zlepšujú agilitu, inovácie, kontinuálnu (seba)transformáciu, partnerstvo so stakeholdermi, efektívnu komunikáciu a spätnú väzbu. Trendom je práca vo flexibilných tímoch s redukovanou hierarchiou, s manažerom ktorý neriadi ale facilituje. Sengeho holistický pohľad určuje kľúčové elementy učiacej sa organizácie, nevyhnutné pri dosahovaní spoločných cieľov: osobné majstrovstvo, mentálne modely, spoločnú víziu, tímové vzdelávanie a systémový prístup. Upozorňuje na kľúčové kompetencie, neviazanosť na konkrétnu kvalifikáciu a zložky osobnosti. Stály prístup k vzdelávaniu a samotný proces edukácie sú dôležitými znakmi organizácie podieľajúcimi sa na organizačnej kultúre a inováčnej atmosfére. Záverečná podkapitola (3.3) klasifikuje konkrétne pracovné pozície a oblasti optimálneho uplatnenia kompetencií profesijného andragóga pri vzdelávaní dospelých v praxi.

Štvrtá kapitola rozoberá kurikulárne otázky ako sú aspekty a ciele edukácie, jej metódy, obsah cez didaktickú transformáciu, kľúčové premenné pre efektivitu využitia učiva, ale aj determinanty voľby vonkajšieho organizačného rámca a formy ďalšieho vzdelávania dospelých. Kategorizuje didaktické metódy podľa vedomostí, spôsobu a vplyvu vzdelávateľa, postojov účastníkov, fáz osvojovania si učiva a podľa miesta vzdelávania. Z hľadiska praktickej využiteľnosti špecifikujú prínosy a nevýhody teoretických metód ako sú prednáška, seminár, teoreticko-praktických a praktických, kam patria mentoring, koučing, inštruktáž, rotácia práce. Následne delia a vysvetľujú výhody a vhodnosť použitia tradičných metód, klady a negatíva

diskusných, prípadových štúdií, inscenačné hranie rolí. Autorky opisujú vzdelávanie na pracovisku prostredníctvom porád, inštruktáže, priameho zácviku i konzultácií. Nechýbajú ani kreatívne techniky či metódy ako brainstorming, SWOT analýza a myšlienkové mapy, ktoré sú v organizáciách často využívané.

Piata časť, zameraná na kariéru a kariérové poradenstvo v subjektoch všetkých sektorov, obsahuje opis podôb procesov selekcie, špecifické formy rozvoja a učenia sa, kam patria hodnotiace rozhovory, 360 stupňová spätná väzba, psychodiagnostika, assessment a development centrá a iné. Vykresľujú etapy poradenského procesu, metódy a techniky v jednotlivých fázach. Syntetizujú dôležité, nové i menej tradičné postupy v súlade s permanentne sa meniacimi požiadavkami a zvyšujúcimi nárokmi trhu práce. V podkapitole 5.4 kladú autorky dôraz na stanovenie kvalifikačných štandardov pre výkon kariérového poradenstva a na významné míľniky na ceste k jeho profesionalizácii.

Posledná (šiesta) kapitola analyzuje trendy a inovácie v ďalšom profesijnom vzdelávaní dospelých. Bližšie sa venuje mentoringu a koučingu, rozdielom v prístupe, využitiu z hľadiska jednotlivca i organizácie a e-vzdelávaniu. Uvádza pomerne nové trendy ako sú napríklad gamifikácia, tímové vzdelávanie vytvorené na mieru podľa potrieb a preferencií účastníka, resp. učiaceho sa, orientáciu na riešenie reálnych kritických problémov v organizácii.

Cieľom publikácie, ako uvádzajú autorky, bolo priniesť čo možno najucelenejší interdisciplinárny pohľad akcentujúci novodobé trendy a prax v subsysteme profesijnej andragogiky. Tieto zámery boli nesporne naplnené. Ako hlavné postrehy a čerstvé dojmy môžem uviesť, že v učebnici sa vďaka prehľadnému členeniu vie čitateľ ľahko orientovať. Jednotlivé časti sú funkčne rozdelené a autorky pripájajú bohatý obrazový materiál - ilustrácie, tabuľky a grafy, ktoré vhodne podčiarkujú a dopĺňajú dlhšie úseky. Anotácia, uvedená na začiatku každej kapitoly, nenásilne uvádza do témy. Záverečné pasáže sumarizujú najvýznamnejšie fakty a posolstvo kapitoly. Kladú otázky na zamyslenie a podnecujúce participáciu čitateľa k aplikácií naučeného do praxe. Pozitívne hodnotím pomer inšpiratívnych príkladov zo života k teórii, odľahčujú a utvrďujú v správnom pochopení problematiky. Publikácia je určená predovšetkým študentom odboru andragogika u nás i v českom jazykovom prostredí, osožná je i odborníkom z praxe. Je veľmi praktická, pútavo, jasne a zrozumiteľne písaná, plynule nadväzuje na požiadavky a reflektuje aktuálne vzdelávacie potreby, čerpá z množstva domácich i najnovších zahraničných prameňov. Publikácia spĺňa kritériá modernej učebnice. Právom si zasluhuje pozornosť a stabilné miesto primárnej literatúry pre študentov odboru andragogika, personálny manažment a riadenie ľudských zdrojov, ale aj príbuzných disciplín. Zaujme nielen široký okruh odbornej, ale i laickej verejnosti, lektorov ďalšieho vzdelávania, manažérov, personalistov a všetkých, ktorí sa venujú rozvoju a edukácii ľudských zdrojov v organizáciách.

Autorky precízne, pútavo a zrozumiteľne sumarizovali a vysvetlili komplexnú tematiku nielen teórie ale aj praxe ďalšieho profesijného vzdelávania. Nedostatok podobne zameraných učebníc ešte zvýrazňuje jej nemalý prínos. Učebnica je venovaná pamiatke významnej andragogickej authority a výraznej osobnosti, ktorá nielen ako gestorka stála pri jej zrode, ale patrila i k základným pilierom profesijnej andragogiky u nás - prof. PhDr. Viery Prusákovej, CSc. Recenzentmi boli etablovaní odborníci, doc. PhDr. Ivana Pirohová, PhD. a doc. PhDr. Jozef Malach, CSc. Vysokoškolskú učebnicu *Profesijná andragogika* môžeme zaslúžene zaradiť medzi koncepcne kvalitatívne, metodicky i obsahovo hodnotné publikácie, ktoré by nemali chýbať v knižnici žiadneho andragóga.

Ing. Slavka Silberg, MBA
Katedra pedagogiky
PF UKF v Nitre